

FOAIA POPORULUI

Prețul abonamentului:
Pe un an 3 fl. (6 coroane).
Pe o jumătate de an 1 fl. 50 cr. (3 coroane).
Pentru România 15 lei anual.
Abonamentele se fac la „Tipografia”, soc. pe acțiuni, Sibiu.

Apare în fiecare Duminecă

INSERATE
se primesc în biroul administrațiunii (strada
Poplăcii nr. 15.) — Telefon nr. 14.
Un șir garmond prima dată 7 cr., a doua oară 6 cr.
a treia oară 5 cr.; și timbru de 30 cr.

Szám 7391/1896.
bftö.

Ö Felsege a Király nevében!

A kolozsvári kir. törvényszék, mint esküdtzéki sajtóbiróság, Baltes András ellen nemzetiség elleni izgatás vétsége miatt folyamatba tett sajtó perben Szász Béla kir. ítélőtáblai bíró, mint elnök vezetése alatt Csizsér Károly és Becsek Lajos kir. törvényszéki bírák, mint szavazó bírák Lázár Emil, kirtörvényszéki aljegyző és Ladics Nándor, Dicsőfi Béla, Tömösváry Zsigmond, Parádi Kálmán, Dr. Novák István, Czitrón Gyula, Zsigmond Dániel, Dr. Szabó Gyula, Kovács Géza, Csiky Imre, Hadházi Sándor, Dr. Tompa János rendes, valamint Huszkó István és Jánosi Zsigmond pótesküdték közreműködése mellett, 1896 évi november hó 3-án tartott esküdtzéki nyilvános végtárgyalás alapján Dr. Lehmann Robert kir. törvényszéki német és román hites tolmács közvetítésével Dr. Gocs Jenő kir. alügyész, mint közvadász által előadott vád és Dr. Hea György védő, ügyvéi által előadott védelem meghallgatásával a rendes esküdték szavazata következtében a következőn:

Itélt:

Baltes András vádlottat, ki vizaknai szül. n.-szabeni lakos, 36 éves, gör. keleti, nőlen, nyomdász, a „Tribuna” és a „Foaia Poporului” című politikai lapok correctora, vagyontalan, ír, olvas, sajtóvétség miatt 9-szer büntetve, nem katona, a N.-Szebenben megjelent „Foaia Poporului” politikai hatilapnak 1896. évi majus hó 31-én megjelent 21-k számában a tárcza rovatban „La Ardeal” (Erdélyhez) című versben foglalt, a btk 172 §. 2-ik bekezdésében körülírt sajtó útján közretett nemzetiség elleni izgatást tartalmazó sajtó útján megjelent közleménynek közzététele, illetve kiadása által az 1852. évi majus hó 14-én 1408—71 I. M. E. sz. alattirendelettel, valamint az 1880 évi XXXVII. tcz. 7 §. a szerint hatályban fenntartott sajtórendtartás 34 §. a első bekezdésében meghatározott köteles figyelem és gondosság elmulasztása miatti sajtó vétségben az esküdték által vétkesnek találtatván — bíróság is vétkesnek mondatik s ezért a fennidézett sajtórendtartás 39 és 40 §§.-ai alapján, az 1880. évi XXXVII. tcz. 7 és 12 §.-ai tekintetbe vételével és a btk 40 §. a alkalmazásával a sjtóds 34 §. a a. pontjára alapított felelőségenél fogva az ítelet foganatba vételétől 4 (négy) havi fogházra ítéltetik mely szabadság vesztés büntetés tartama alatt a fogházi munka alól felmentetik és magát saját költségén élelmezheti.

Elmarasztaltatik vádlót a „Foaia Poporului” című hirlap, biztosítékából, — a sjtóds 16 és 40 §§. ai alapján, — 500 frt azaz ötszáz forintnak 15 nap végrehajtás terhe alatti elvesztésében s ezen, összegnek a sjtóds 17 §-ában irt következmény terhe alatt a kolozsvári kir. ügyészeghez történendő lefizetésében, ugyszintén a felmerült 26 frt., ugy

az esetleg ezután felmerülhető büntügyi költségnek a fentirt idő és joghatrány terhe alatti megfizetésében, ez utobbiak azonban vádlott igazolt vagyontalánsága okán egyelőre behajthatlanoknak nyilvánítottak.

A fogház büntetés által felmerülő költség vádlottat csak azon esetben terheli ha a btk 41 §-ban irt jogkedvezményt igénybe nem veszi.

Elrendeltetik továbbá a sjtóds 21 § a és az 1871 évi majus hó 14-én 1498—71 I. M. E. sz. a. életbe léptetett sajtó eljárás 90 §-a alapján jelen ítélet és indokainak egész terjedelmében az állam hivatalos nyelvén a „Foaia Poporului” legközelebbi megjelenő számában a lap elsőföhelyen, a vádlott költségén eszközöndő közzététele és az ezt igazoló lap példányának 15 nap alatt a kolozsvári kir. ügyészeghez leendő beadása a sjtóds 20 § a illetve annak modositása tárgyában 171 majus hó 14-én 1498—71 I. M. E. sz. a rendelet 9. 14 §§-aiban előszabott eljáráskövetkezményei terhe alatt.

Indokok:

Az esküdték vádlottat 12 elmarasztaló szavazattal vétkesnek találván, ez okon öt bíróság is vétkesnek kellett mondani.

Miért vádlott, tekintve a mellette enyhítőként jelentkező beismerést, tekintve az ellene súlyosított fennfogyó ama körülményt, hogy hason cselekményert már 9-szer volt büntetve, ezen ítelet rendelkezésében meghatározott büntetéssel volt fenytendő, mely kiszabott büntetés bünyőségével arányban állonak találtatott.

A lap biztosítékából levonandónak nyilvánított és vádlottat terhelő, pénzbüntetés, ugy az ítelet és indokainak az incriminál, sajtó közleményt tartalmazó lap legközelebbi számában történendő közzététele s az ezt igazolando lappéldányának a kolozsvári kir. ügyészeghez leendő beküldésének elrendelése, nemkülömben a fogházbüntetés kiállása alkalmából felmerülő költségnek vádlott általi fizethetési joga a rendelkező, részben irt törvényhelyek és rendeletek idezett §§-ain alapulnak.

A btk 41 §-a alkalmazását vádlott társodalmi állása és a cselekmény jellege teszik indokolttá.

A büntügyi költség tárgyában hozott határozat az 1890 évi XLIII. tcz. 4 §-a alapszik.

Ezen ítelet azon megjegyzéssel adaték, hogy azon kir. közvadász a végtárgyaláson történt kihirdetése alkalmával megnyugodott, mig ellenben vádlott részéről semmiségi panasz jelentetvén, — jogerőre még nem emelkedett.

A kolozsvári kir. törvényszék, mint esküdtzéki sajtóbiróságnak 1896 évi november hó 3-án tartott nyilvános esküdtzéki végtárgyalásából.

Br. Szentkereszt Zsigmond,
elnök.

iffi Boheczel Sándor,
jegyző.

Pe banii nostri....

Stăpânitorii nostri nu se îndestulesc cu aceea, că prigonesc școalele și toate așezămintele noastre de cultură și ne pun pedeci înaintării, dar' vreau să ne maghiariseze chiar cu banii scoși din pungă noastră....

O nouă dovadă despre acest adevăr este cazul ce se petrece în comitatul Hunedoarei.

Ministrul de culte și invetămēt a scris congregațiunii (adunării) acestui comitat, să ia împrumut *una sută și optzeci de mii florini*, cu care sumă apoi ministrul să ridice școale de stat în comitat și să le țină în bună rânduială. Totodată ministrul încredințează pe membrii congregației, că acest împrumut îl va plăti el pe rând din vistieria statului.

În scrisoarea sa ministrul zice, că comitatul e oare-cum îndatorat a face acest împrumut, de oare-ce și altcūm singuraticile comune ar fi obligate a ține în stare bună școalele de stat.

Mai întâiu aceasta este un neadavăr, de oare-ce nu este nici o lege și nici o ordinațiune ministerială, care ar pretinde dela comune astfel de sarcini. Școalele de stat le ridică și le susține statul din vistieria sa și comunele nu sūnt îndatorate a se îngrijii de ele. Aceasta e legea școalelor de stat și are putere pentru toate comitatele.

Încât pentru comitatul Hunedoarei, ministrul vrea să facă o nedreptate strigătoare la cer locuitorilor de aici. E știut că acest comitat e locuit mai numai de Români. După statistica (socoteala) ungurească chiar, ei sūnt 93%, adecă tot din câte o sută de oameni 93 sūnt Români și numai 7 streini. Cum vine deci ministrul să ceară dela un astfel de comitat să-i dea ajutor bănesc la întemeierea de școale de stat, în cari să învață numai ungurește?

E firesc lucru, că dacă la noi ar fi stările cum se cade, o astfel de cerere a ministrului ar fi fost nebăgată în seamă, căci pe lângă cele două temeieri pomenite mai sus, e întrebare, că oare ministrul plăti-va cum zice, împrumutul, ori va rămănea să-l plătească tot locuitorii, atât de îngreunați, ai comitatului?

Cu toate aceste adunarea comitatului, alcătuită în majoritate măiestrită de

Unguri, a primit cererea ministrului, deși Români s'au împotrivit din răspuțeri.

Să vede deci curat, că aici e vorba de a ne maghiarisa pe banii noștri!

Membrii români din congregație, ca oameni la locul lor, au făcut împotriva acestei hotăriri un strașnic recurs la ministru. În el arată, că ajutorarea școalelor de stat nu privește pe comitat; că școalele aceste nu lătesc adevărata cultură, ci maghiarisarea; că e o vătămăre a cere dela un comitat românesc să lucre pentru maghiarisare ș. a.

Ministrul va face cum va voi, căci la noi în Ardeal și Ungaria când vorba e de interesele Maghiarilor, nici de lege, nici de buna cuviință nu se ține seamă.

Dar' ori-cum să fie, pasul bărbătesc al Românilor din comitatul Hunedoarei e vrednic de laudă. Astfel trebuie să protestăm pretutindenea, când drepturile ni-se calcă.

Stăpânirea azi poate să ne lovească, să nesocotească legea și dreptul nostru, dar' nu ne poate împedeca de a ne spune nemulțămirea și a arăta lumii volnicile ei.

Aceasta e datorința noastră și ca cetățeni și ca Români!

Oprirea conferenței. La recursul ce l-a dat la ministru presidentul partidului național *Dr. Rațiu*, împotriva opririi conferenței, chemată pe 24 Octombrie a. tr. a sosit răspunsul.

Ministrul, prin rostul secretarului de stat *Latkoczy*, care iscălește răspunsul, încuviințează oprirea, tot pe temeiul cunoscut, că adevărat conferența nu e iertat să fie alcătuită pe basă națională.

Așadar' ne spune acum și ministrul, că nu ne lasă a ne aduna și sfătui asupra treburilor noastre politice, ca Români!

Aceasta mare volnicie, care se face cu călcarea în picioare a legii de naționalitate, trebuie să ne îndemne a ne aduna mai strâns sub steagul luptei naționale și a ne ridica glasul de protestare.

Causa naționalităților. Causa naționalităților din Austro-Ungaria este cunoscută în toată lumea și se ocupă cu ea oameni învățați. Dovadă despre aceasta este, că la școala înaltă de drepturi din orașul *Toulouse din Franța* învățatul profesor *Meringhal*, care e un părtinitor mare al cauzei noastre, ține prelegeri asupra acestei teme.

Prin aceasta cauza noastră devine și mai cunoscută în străinătate — numai Maghiarii nu vreau să o recunoască, că este, și trebuie deslegată.

Slujbe noue. În ministerul de învățământ s'a făcut un despărțământ nou, de care se țin toate afacerile privitoare la școlile confesionale, comunale și asilele de copii. În fruntea acestui despărțământ este pus secretarul din minister *Dr. Kacsokovics*, apoi vin ceilalți slujbași.

E întrebarea, că s'au înmulțit întru atâtea lucrările la ministerul școalelor, încât în adevăr să fie lipsă de noul despărțământ, sau apoi s'a simțit earăș lipsa de a fi căpătuiți niște flămânzi? În Țeara-Ungurească toate se pot întâmpla...

† Dr. Gregoriu Silași.

Biografia.

Am vestit în numărul trecut, că în 17, l. c. a trecut la cele veșnice un mare și însemnat bărbat al nației noastre, *Dr. Gregoriu Silași*.

Eată datele mai însemnate din viața sa: *Silași* s'a născut la începutul anului 1836. în *Beclean* și a fost fiul protopopului *Vasiliu Silași*. Școală a învățat în satul său natal, apoi în *Dej*, *Năsăud* și în *Cluj*, unde a sfinșit gimnasiul la anul 1855, fiind unul dintre cei dintâi școlari în aceste școale.

Din *Cluj* tinerul *Silași* fu trimis ca teolog la seminarul central gr.-cat. dela *S. Barbara* din *Viena*, unde absolvă teologia la 1859. Atunci fu numit de prefect de studii în seminar, ear' la 1862 făcând doctoratul în teologie, a fost numit

de vicerector, în locul lui *Sembratovicz*, care fusese denumit de *Episcop*.

La seminarul din *Viena* a stat *Silași* până la 1872, când *M. Sa Regele* și *Împăratul nostru*, la cererea ministrului unguresc de școale, l-a numit de profesor de limba și literatura română la universitatea (școala cea mai înaltă) din *Cluj*. Aici propovădui în decurs de 13 ani, până la anul 1885, învățatul profesor cunoscințele despre limba și literatura română tinerilor români, cari îl iubiau foarte mult, când guvernul unguresc pentru simțul său de *Român verde*, îl puse în pensie.

După aceasta el a fost ales de director al institutului de credit și păstrare „*Economul*” din *Cluj*, ear' de câțiva ani fiind bolnăvicios, a trăit retras la soru-sa în *Năsăud*, unde a răposat, precum am pomenit, în 17. l. c. în vârstă de 61 de ani.

Silași a avut o ferbinte iubire pentru poporul român, din al cărui sin a eșit și a lucrat mult pentru cauzele lui, mai cu seamă pe terenul cultural.

Ajuns prin strguinta sa încă de tiner în postul de prefect de studii și apoi vicerector la seminarul *S.-Barbara* din *Viena*, a fost totodată și conducătorul „*Societății bisericești-literare a teologilor români din seminarul gr.-cat. central din Viena*” și prin lucrarea sa a întărit aceasta societate, atât de folosite de tinerii români; roadele străduințelor sale s'au ivit în curând, căci societatea a scos în românește mai multe cărți bisericești bune.

Tot în aceasta vreme *Silași* a lucrat dimpreună cu alți tineri români din *Viena* la întemeierea societății „*România Jună*” și a scos o foaie bisericească-școlară, numită „*Sionul românesc*”, care a fost o foaie foarte bună.

Ca profesor în *Cluj* a dezvoltat o lucrare și mai rodnică. A fost sufletul societății universitarilor români din *Cluj* „*Iulia*” și a „*Reuniunii sodalilor ro-*

FOIȚA.

Poesii populare.

Din Pintic.

Culese de *Teodor Toma*, june

Tânguirea insuratului I. Ș.

Foaie verde trei căline
Ascultați feciori de mine
Că eu v'oi învăța bine
Ca să nu faceți ca mine:
Când îți merge să pețiți
La zestre nu lăcomiți
Cum am lăcomit și eu
De m'au bătut Dumnezeu.
Lăcomit-am la ogoară
'Mi-am adus spaima la cioară,
Lăcomit-am la doi boi
Și-am adus hâda la noi,
Lăcomit-am la argint
'Mi-am adus mie urtt.

Ogorul 'l-am sămănat
Dar' de hâda n'am scăpat,
Holda mi-a bătut o ghița
Și hâda-mi mănca vieța
Boii 'mi-i-am dat la munte
Și-au venit cu coarne rupte
Și argintul șede-'n ladă
Și hâda șede pe vatră
Cât o clăie negreblată,
„Du-te hâdă de pe vatră
„Baio nu, că-s măritată
„Și de capul tōu legată,
„Că popa m'a cununat
„Și tata zestre 'mi-a dat“.

Din Bistrița.

Culese de *Elișciu Moga*, școlar.

Frunză verde schinteiuță
Am iubit o puiculiță
Ziua-mi scrie la hârtie
Seara vine mă mângăe,
Ziua-mi scrie o carte albă

Seara vine și mă întrebă,
Ce mai faci tu bade dragă?

Fă-mă, Doamne, ce mi face
Fă-mă puil cucului
Pe coarnele plugului
Să mân boii leliți,
Că lelița-i tinerea
N'ascultă boii de ea.

M'a mfnat maica la vie,
Să culeg mere gutăe,
Mere gutăi n'am găsit
Cu mândruța m'am tlnit
Numa-un pic am zăbovit,
Maica rău s'a supărat
De mână ea m'a luat
Și'n temniță m'a băgat,
Pe temniță-a pus lăcat
Pe lăcat un stan de peatră..
Mă uitai pe sub lăcată
Și vėzui ca nici-odată
Vedeam soare strălucind
Pe mândra cu alți șezând.

mâni pe cari le-a condus în decurs de mai mulți ani. Aceste reuniuni, prin lucrarea neobosită a lui Silași, au avut mare înrîurintă asupra dezvoltării spiritului românesc în Cluj, în mijlocul maghiarismului. În aceasta vreme a scris mai multe lucrări, privitoare mai cu seamă la limba română, și cari au eșit în deosebite foi.

Pentru lucrările și meritele sale, Silași a fost între altele luat în combinație să fie ales de Episcop la Gherla, Orade și Lugoj; a fost ales, la 1877 de membru onorar al „Academiei române” din București, a fost membru pe viață al „Asociațiunii transilvane” precum și la alte societăți literare și de știință.

Aceste sînt pe scurt datele din viața și despre lucrările mai de frunte ale lui Dr. Gr. Silași.

Ca om de caracter, prin iubirea sa învățată pentru neam și prin munca sa stăruitoare pentru binele și înaintarea lui, Silași va servi de model, de pildă vrednică de urmat, atât din partea tinerimii culte, cât și a tuturor Românilor.

Necrologul.

Familia repositului a dat următoarea înștiințare de moarte:

Gregoriu Silași, doctor de sfânta teologie, doctor onorar de filosofie, fost vicerector, la seminarul „S-ta Barbara” din Viena, profesor p. o. pentru limba și literatura română la universitatea „Francisc Iosif” în Cluj membru onorar al Academiei-Române din București, membru pe viață al „Asociațiunii Transilvane pentru literatura și cultura poporului român”, protopop onorar și asesor consistorial în archidieceasa gr-cat. de Alba-Iulia și Făgăraș, director executiv al institutului de credit și economii „Economul” din Cluj, presedinte și membru al mai multor societăți și reuniuni culturale și de binefacere, a răposat după un morb îndelungat în Năsăud la 17 Ianuarie n. 1897, în etate de 61 ani. Năsăud, 17 Ianuarie 1897. Fie-i țărna ușoară și memoria eternă!

În numele consăngenilor:

Ana Filipan născ. *Silași*, ca soră.

Bată-te mândră amarul
Când fi mergen-’n tîrg cu carul,
Mândră amaru te mănânce
Caru-’n drum să ’ți-se strice
Să nu-’l poți mândră tocni,
Precum nu mă vrei iubi.

Din Tărnova.

Culese de *Petru Ghejii*.

Frunză verde lemn uscat
Nu ’ți-o fi mândră păcat,
Că prea rău m’al fermecat,
Și de mult, mândră de mult
Tot cu vorba m’al ținut,
Și-’mi ziceai că mă iubești
Și-acum la altul gîndești,
Și te jurai că nu minți
Și-acum vîd că te măriți,
Și ziseși și te jurași,
Și acum te măritași.
Dar’ eu altă nu-’ți pot face
Ci te blastăm cum îmi place:

Înmormîntarea.

Înmormîntarea s’a sîvîrșit în 19 I. c. cu ceremonie frumoasă. Serviciul de înmormîntare l-a făcut vicarul *Dr. Ioan Pop*, împreună cu 4 preoți. Sîcriul, care cuprindea în sine rămășițele pămîntești ale răposatului, îl petrecea, afară de membrii familiei, încredințării institutului „Economul”, profesorii gimnasiali, învățătorii dela școalele fundaționale elem. dirigătorii dela administrațiunea fondurilor școlare, dela primăria comunală, judecătoria reg. cercuală, curatorul Silvanal ung. reg. și alți fruntași din Năsăud, dame și o mulțime de popor năsăudean.

Cuvîntări au ținut dl vicar *Ioan Pop*, cooperatorul *Iacob Pop* (iertăciuni), ear’ la mormînt a vorbit părintele *Vasile Podoabă*, arătînd însemnătatea răposatului și prigonirile la cari a fost supus pentru simțul seu românesc. După vorbirea părintelui *Podoabă* sîcriul a fost așezat în mormînt, corul studenților mai cîntă un „În veci pomenirea lui” și acum un mormînt proaspăt cu o simplă cruciuliță cuprinde rămășițele pămîntești ale aceluia Român, care a lucrat pentru întreaga românie, atât de mult și atât de bine.

Măcelul dela Anina.

În ocna *Anina*, comitatul *Caras-Severin* (Bănat), s’a petrecut săptămîna trecută un măcel groaznic. Gendarmii, sîngeroșii slujbași ai stăpînirii, au pușcat în lucrătorii ocnei, cari apăsăți și nedreptățiți fiind de mai marii lor, și-au perdut ori-ce răbdare și s’au rîsvrătit.

Lucrurile s’au petrecut astfel: Muncitorii dela *Anina* și *Reșița* (unde s’a întîmplat deunăzile groaznica prăbușire a ocnei) au încă din anul 1860 un fond, de unde sînt plătiți, dacă-și perd puterea de a munci. La acest fond plăteau în fiecare an atât lucrătorii cât și slujbașii ocnelor. Dar’ în vremea din urmă slujbașii voră să scape de a mai plăti și în acest scop direcțiunea minelor a adus în putere alte statute, foarte îngreunătoare pentru lucrători. După aceste statute muncitorii au să plătească cu 2 la

sută mai mult; anii de muncă, după cari pot fi plătiți din fond, se urcă dela 30 la 40, ear’ vîduvele, cari aveau până acuma două treimi din plata bărbatului, au să primească de aci încolo numai jumătate.

Urcarea cu 2 la sută au primit-o lucrătorii, celelalte schimbări însă au stîrnit adîncă nemulțumire.

Zece zile înainte de măcel lucrătorii au trimis o deputație la ministru și la direcțiunea căilor ferate, dar’ înzadar. Ales direcțiunea s’a purtat foarte aspru cu ei, deși chiar un funcționar dela mina *Anina* a scris direcțiunii să facă ușurări lucrătorilor, căci vre-o 300 neveste de lucrători au venit la el și i-au spus, că ori-ce s’ar întîmpla, ele nu vor lăsa, ca bărbății lor să dea ascultare nouelor statute.

Lucrătorii, îndăjiți de ținuta direcțiunii, au ținut *Duminecă*, 17 Decembrie n, o adunare, hotărînd a nu mai lucra în ocna.

Totuși *Luni* și *Marti* s’au dus la muncă. *Mercuri* însă vîzînd că nici o ușurare nu li-se face, n’au mai vrut să lucre, ci s’au dus la cancelaria direcțiunii și au început a amenința pe slujbași.

Acești, înspăimîntați, au telegrafat după gendarmi, cari au sosit pe dată. Atunci slujbașii, în frunte cu directorul, au voit să se depărteze, sub paza gendarmilor.

Mulțimea de lucrători a pătruns însă în casa direcțiunii și a început a arunca cu petri în ferestri.

Un oficer de gendarmi, rănit greu la cap, a căzut jos. Atunci un sergent, luînd comanda, porunci: „*Foc*” și 24 de puști se sloboziră în lucrători. Un singur glonț și-a greșit ținta. Morți sînt: 11, dintre cari 9 lucrători și 2 femei, 13 au rămas greu răniți, ceilalți mai ușor. Îngrozită de gloanțele puștilor, mulțimea se risipi îndată și astfel se făcu „pace”. Pentru asigurarea liniștei se

Să stai tot lângă părinți,
De opt-ori să te măriți,
Să-’ți faci nuntă de opt-ori
Și să ai șapte ficiori,
Și pe urmă o fetiță
Să te poarte pe uliță,
Să te poarte eac’asa
Să vii și în casa mea,
Și să stai lângă porțiță,
Până ’ți-oiu da vr’o groșiță
Să știi că ’ți-am fost bîdiță,
Dar’ tu-ai fost fără credință.

Frunză verde paltin nalt
Mândruța s’a măritat,
Eu o iubiam de micuță
Acum sînt fără drăguță,
Ducă-se cu Dumnezeu
Că mie nu-’mi pare rău,
Dacă rău ’mi-ar fi părut
Ce ’mi-a zis aș fi făcut,
Dar’ mai sînt în sate fete
’Mi-oiu afla și eu păreche

Și ’mi-oiu lua o săracă
Cum fi zic așa să facă
Și de-’i dau un pumn să tacă,
Nu ca ea o bogătiță
Doarme iarna pe tălpiță
Și vara după căpiță
Și-apoi și fără credință.

Frunză verde de lemn dulce
Am o mândră ca o cruce
Dar’ la lucru n’o pot duce.
Dimineața roua-i rece
Toată să udă când trece,
Mai tîrziu să prea ’ncălzește
Soarele fața-’i pâlăște,
Dup’ ameazi fi mai-desară
Trebue să ’ntoarcă eară.
Mai bine să șad’ acasă
Dar’ gunoiu-ajuns la masă
Ea doarme lângă oglindă
Gunoiu-a ajuns la grindă,
Prinsei boii la tînjală
Ca să scot gunoiu afară

ceru însă armată. În urma aceasta orașul a fost cucerit de un batalion al regimentului 83 de infanterie (Biserica-Albă), de compania de honvezi din Oravița și de gendarmii cari au primit nouă ajutoare, — la un loc 550 de oameni înarmați.

După măcel gendarmii au închis ure-o 37 de oameni, între cari și o femeie.

Lucrătorii ocnei Anina sînt în cea mai mare parte Boemi, Români și Nemți.

Măcelul a fost, e drept, groaznic și toate foile, până și cele ungurești, scriu cu asprime despre gendarmi, cari s'au prea grăbit cu împușcatul. Ba un deputat Ungur a vorbit și în dieta din Budapesta despre acest lucru, cerînd să se cerceteze, dacă pe drept sau pe nedrept au pușcat gendarmii.

Până aci toate bune. Dar' de ce nu s'a făcut tot așa și când cu groaznicul măcel dela Mhadica, măcel mult mai sângeros decît cest dela Anina!? De ce au tăcut atunci foile ungurești, de ce judecătoria din Caransebeș a scos vinovați și a osândit tot pe bieții Mehadicani?!

— DIN TRECUTUL NOSTRU. —

Mateiu Basarab.

În nrul 51 din anul trecut am scris despre *Radu Șerban-Vodă*, care a urmat în domnia Munteniei după Mihaiu Viteazul.

Radu Șerban s'a luptat cu vitejie împotriva dușmanilor țerii, dar' urmașii sei până la *Mateiu Basarab* au ingenunchiat tot mai mult Țeara-Românească sub puterea Turcilor.

Simțul de vitejie și de libertate, prin care Mihaiu Viteazul a ridicat țeara și neamul românesc, nu era cunoscut acestor domni și jugul robiei se răspândi peste țeara întreagă.

În 22 de ani, dela 1611 până la 1633 adevărați dela Radu Șerban până la

Boii trag de nu mai pot
Să scoată gunoiu tot
Tot a mai rămas d'un cot.

Frunză verde foaie lată
Te-am iubit mândruță fată
Te-aș iubi ș'acum nevastă
Dar' omul tău nu ne lasă.
Moară-ți moartea și bărbatul
Să-ți alegi mîndruță altul,
După plac pe gândul tău
Nu c'acela mutalau
Să fie bun și voinic
Nu c'acela de nimic.

După ține mîndră dragă
N'am durmit o noapte întreagă
Și mai trei ear' n'am durmit
Și nimic n'am dobândit.
Dar' de-aș ști c'ași dodândi
Mai o lună n'ași durmi.

Mateiu Vodă Basarab, domniră 6 voevozi în Muntenia. Turcii, ca să poată ține în supunere țeara au trimis de voevozi oameni de aceia, cari nu aveau durere pentru țeară, ci numai rîvna de a domni și a să îmbogăți li stăpînea. Fiecare își câștiga domnia cu sume mari de bani, ce trebuiau să-i deie Sultanului, vizirilor și altor Turci puternici. Astfel domnul cum venea în țeară, pune biruri grele pe locuitori, ca să-i scoată banii cheltuiți, ear' dacă unii din boieri i-să împotriveau, aceștia erau prinși, omorîți fără milă și averile lor luate pe seama domniei, sub cuvînt, că au voit să facă răsvrătire împotriva domnului.

Abia stătea însă doi-trei ani un domn în scaun și altul, care dădea și făgăduia mai mult bir, era numit de Sultan. Așa se schimbau mereu domnii, ear' țeara tot mai mult dădea înderăpt,

Fiecare din acești șese domni a venit în țeară însoțit de câte o droaie de Greci din Constantinopol, dela cari ei împrumutaseră banii de lipsă, ca să fie numiți în domnie.

Încă mai de mult, înainte de Mihaiu Viteazul, au început a să așeza prin țerile române Grecii din Constantinopol, dar' după Radu Șerban numărul lor crescî în chip înfricoșat. Domnii fiindu-le îndatorați li ocroteau, li puneau în slujbe însemnate și-i încredințau cu strigerea birurilor prin orașe și sate. Lăcomia acestora nu mai cunoștea margini, erau ca nește lăcuste pe biata țeară, așa, că după cum zice un cronicar de pe vremile acelea: „striga poporul de multele nedreptăți, ce i-se făceau și blăstema pe domn, care nu le oprea“.

Astfel neîndestulirea era îndreptată atât împotriva domnului, cât și împotriva Grecilor venetici.

Pe când suferințele poporului erau de tot mari și răbdarea începea a se sfîrși, s'a aflat din norocire în țeară un bărbat, care era merit de soarte să puie capăt relelor și să aducă țeara earăși la bună rînduială. Acesta a fost *Mateiu Basarab*, care, precum arată numele, era coboritor din vechea viță domnească a *Basarabilor*.

Mateiu încă de tîner s'a arătat a fi om cum se cade, cu durere pentru țeară și locuitorii ei, om cu minte, așezat și viteaz din fire. El a purtat la curtea domnească mai multe deregătorii, fiind iubit de toți, atât de boieri, cât și de oșteni.

Astfel boierii pămînteni vîzură în el pe mîntuitorul țerii și pe când domnea Leon Vodă, eise resculară și dădură scaunul domnesc alesului lor, lui Mateiu Basarab.

Mateiu însă fu silit să-și câștige scaunul cu sabia, căci atât Leon Vodă, cât și urmașul seu numit de Turci, l-au așteptat gata de luptă. Anume la multele plăgeri ale boierilor, Leon Vodă fu scos din domnie și în locul lui fu numit Radu, fiul lui Iliș Vodă. Boierii și oș-

tenii din Oltenia auzind aceasta, se alăturară toți la Mateiu, care și intră în București la scaunul domnesc, în toamna anului 1632. Radu însă veni cu oaste asupra lui și lupta se întimplă la marginea Bucureștilor, eșînd învingător Mateiu. Radu fugi din țeară.

După a easta Mateiu, însoțit de mai mulți boieri de frunte, se duse la Constantinopol, avînd două scopuri, anume: să ceară dela Sultan ca să-l recunoască și întărească de domn, și să se plîngă împotriva reușărilor și jafurilor, ce le făceau Grecii.

Sultanul, cu toate unelirile Grecilor, întări pe Mateiu de domn, dîndu-i steag de domnie. El sosi acasă în Mărțișor, anul 1633. și intră în București între marea bucurie a boierilor și a obștei.

Apoi se puse pe lucru să întocmească de nou țeara, care se afla în o stare de plîns.

DIN LUME.

Din Turcia.

În 19 Ianuarie au fost sîrbări mari în Constantinopol. Sultanul și-a sîrbat ziau nașterii sale. Cîteva zile înainte de începerea sîrbărilor acestora se vestește, că Sultanul va da în ziua nașterii sale înnoiri însemnate împărăției turcești.

Dar' ziua aceasta a trecut, fără de-a se împlini ceva din făgăduieli.

De alcum starea în Turcia e foarte grea și primejdioasă. La ziua nașterii Sultanului mulțime de trupe au fost comandate la Constantinopol, ca să nu se întemple turburări. Temerea de rescoală e mare din pricină că și partidul Turcilor tineri e în mișcare.

Despre aceștia se scrie că au adresat o proclamație nouă la popor.

Proclamația e tipărită în limba turcească și cu litere roșii. În proclamație se zice că a sosit timpul, că poporul din Turcia să pună mîna pe arme și pe dinamită. Comitetul de rescoală provoacă pe toți Turcii, să facă aceea-ce fac Armenii, se ia armă în mîna și să se scoale în contra asupritorilor. Amenință totodată cu moartea pe toți aceia, cari se împotrivesc acestei provocări. În sfîrșit se zice în proclamație, că numai sistemul parlamentar e în stare să desrobească pe nefericiții supuși ai Sultanului, cari gem în lanțuri și să ridice de nou împărăția turcească din ruinele sale.

În urmarea acestei proclamațiuni ferberea e mare în Constantinopol, unde nu se vorbește despre alta decît despre «sfîntul răsboiu» al poporului asupra.

Știrile sosite din *Trapczunt* (un oraș în Asia) au mărit ferberea și neliniștea. De aici se vestește, că soldații *Curzi*, neprimindu-și jumătate din leafă, s'au resvrătit și după-ce rugămintele lor au rămas neascultate, au început să jefuească pe cine au putut, cu care prilej au omorît mai multe persoane.

Toate aceste și altele sînt semne rele pentru Turcia.

Catedrala din Toledo.

— Vezi ilustrațiunea. —

Religiunea creștină este dumnezească. Prin învățăturile sale înalte ea leagă ceriul cu pământul, și înalță pe om la Dumnezeu. Lucru firesc, pentru-că însuși fiul lui Dumnezeu a întemeiat-o, coborîndu-se din ceriu pe pământ, și făcându-se om, Dumnezeu fiind.

și va lumina toate mințile românești, ca prin o luptă frumoasă a tuturor să ne recăștigăm earăși drepturile noastre sfinte.

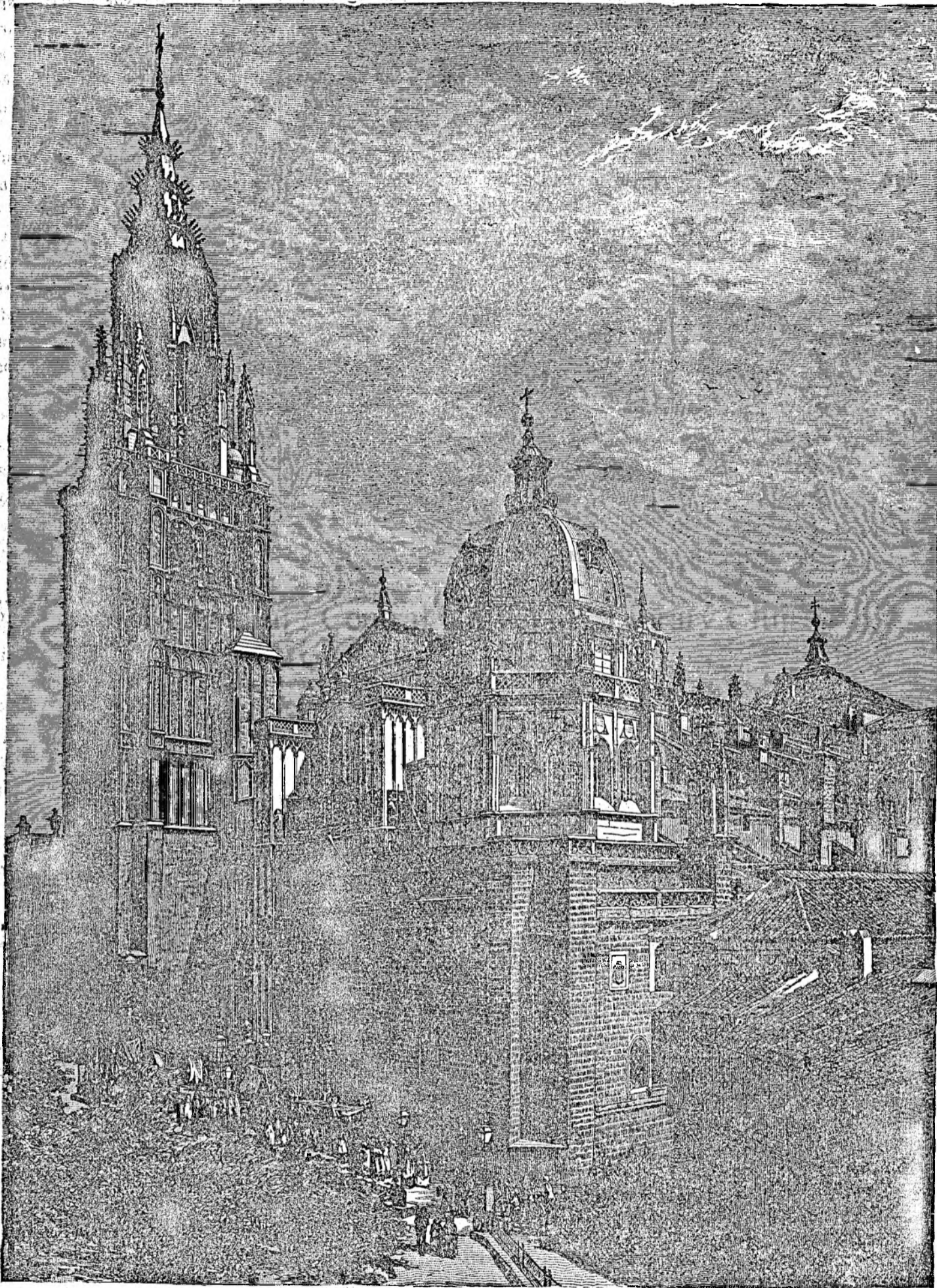
Că timpuri mai bune au fost în aceasta privință pretutîndenea, dovezi puternice avem, ridicate din peatră, cari și astăzi neclintite stau și vor sta mărturisind pentru religiune și Dumnezeu.

În țerile apusene mai ales găsim prin orașe mari biserici, pe cari vîzîndu-le rîmîi

ledo, al cărei chip îl înfățișăm aci cetitorilor nostri.

Toledo e un oraș de frunte în Spania; o țeară în partea de meazăzi a Europei. Spaniolii sînt un popor înrudit cu noi Români, fiindcă și neamul lor se trage din Italia, din vechii Romani, străbunii nostri.

Pe timpul Romanilor Spania era o parte a mării împărății romane întocmai ca și Dacia, cum se numia țeara noastră pe atunci,

Astăzi învățăturile sfinte ale lui Christos pare-că nu mai pîtrund așa la inima tuturor oamenilor, pentru-că prea mulți oameni fără de lege, găsim, și prea mult pîcătoșii se ridică apăsînd și înjugînd pe cei drepți și buni la inimă.

Au fost însă și timpuri mai bune, și de aceea credință avem, că earăși mai bune timpuri au să vină. Mai ales în poporul românesc schinteia cea sfîntă nu s'a stîns niciodată, și ea va aprinde la timp toate inimile

uimit și de abia poți cuprinde cu mintea, cum omul a putut face lucruri așa de mărețe. Sînt atari biserici, numite *basilică*, *dom* ori *catedrală*, prin multe orașe mari din Europa. Amintim din ele pe cele mai vestite: Basilica sfîntului Petru și basilica sfîntului Pavel din Roma, domul din Milano (Italia), domul din Strassburg (Germania) catedrala din Florența (îmbrăcată în marmoră) și altele. Una dintre bisericile acestea mari e și catedrala din To-

când a fost cucerită de cătră Împăratul Traian dela Daci, și apoi a fost împoporată cu Romani, străbunii nostri.

Însuși marele Împărat Traian s'a născut în Spania, și de aceea îi și zic în latinește *Hispanicus*.

Acest oraș Toledo, stă pe țermul rîului Tajo și era oare când foarte împoporat, avea 200,000 (două sute mii) de locuitori. Astăzi a scăzut din floare, și are numai 20 mii de

suflete. În mijlocul oraşului se află catedrala din chipul nostru, o rămăşiţă şi ea din timpurile de mărire ale Spaniei.

Zidirea acestei măreţe biserici s'a început la anul 1227, dar' s'a terminat numai la 1492, anul în care *Columb*, tot spaniol, a descoperit America. Vorba e că biserica nici azi nu e gata, așa cum a fost plănuită.

Pentru-că alătura de turnul cel înalt, în celalalt corn, ar trebui să se mai ridice un turn tot așa de mare. Acela însă a rămas așa început numai, și poate că nici când nu se va mai ridica. Turnul cel înalt, care se vede, e de 101 metri înălțime. În el se află pus unul dintre cele mai mari clopote din toată lumea, un clopot, al cărui cerc e de 10 metri și jumătate.

Pe cât de măreață e dinafară, pe atât de mândră este aceasta biserică dinlăuntru, îmbogățită fiind cu tot felul de scumpeturi: lucrări de marmură, cioplituri de deosebite petri, lucrări tăiate în lemn, zugrăvitori pe sticlă și alte frumuseți, pe care se le tot privești și se te miri.

Pentru Spanioli aceasta catedrală este privită cu pietate ca un altar național. Au avut și ei, ca și noi, lupte grele în decursul timpurilor. Precum noi purtăm luptă cu Maghiarii, întocmai așa au luptat spaniolii vecuri de-arindul cu Arabii, un popor de legea mohamedană, ca și Turcii. Când s'a început zidirea acestei biserici, atunci au început Spaniolii a învinge pe Arabii cari le cutropiseră țeara. Când biserica a fost gata, la 1492, atunci s'a sfîns și cea din urmă rămăşiță a domniei tirane, ce asupra pe creștinii Spanioli; de altă parte prin descoperirea Americii Spaniolii au câștigat atunci nespuse de mult, și s'a început timpul de mărire al lor.

Eată de ce catedrala din Toledo este privită cu atâta sfințenie din partea Spaniolilor, ca cel dintău monument al renașterii și înfloririi spiritului național spaniol.

Vorbe înțelepte.

— Una la săptămână. —

Istoria.

Să învățăm bine și cu grije *istoria națională*, luptele și virtuțile, precum și greșelile moșilor și strămoșilor noștri. Cu cât vom cunoaște mai bine trecutul, cu atât ne vom iubi mai mult nația și patria, ear' iubirea dă totul: dă credință și nădejde, schimbă jertfele în bucurii, te învață să fi statornic și cumpătat, dă naștere unirii și pregătește puterea.

Victor Cousin.

PARTEA ECONOMICĂ.

La lucru, Români!

II.

Am spus în numărul trecut, că stăpânitorii noștri, neputând să ne facă Maghiarii cu mijloace culturale, vreau, ca să pună în slujba maghiarisării *mijloacele economice*.

Cu colonisările au și început. Guvernul în puterea unei legi, aduse de Maghiarii, a cumpărat pe banii țării, prin comitatele Cojocnei, Bistriței-Năseud, Sol-

noc-Dobăcei, Făgărașului și Caraș-Severinului moșii mari, pe cari aseză familii ungurești, având aceste menirea a maghiarisa pe Românii din ținuturile amintite.

De altă parte Maghiarii mereu fauresc la planuri, cum se slăbească și să răpue băncile românești, cari le sunt spine în ochi. Ar vrea adevă, ca având țeranii noștri lipsă de bani, să nu aibă de unde lua împrumut, decât dela ei, ca astfel prin puterea banilor să-i ție ca în lanț.

În fața acestor porniri dușmănoase noi încă trebuie să ne punem pe lucru. Dacă stăpânirea vrea să ne sărăcească și de pe spatele noastre să îmbogățască pe Săcui și pe Unguri, noi trebuie să arătăm, că-i cunoaștem planurile și nu ne lăsăm să ne calce pe cap, să ne iobăgească!

Stăpânirea cu toate mijloacele, ce are, nu este mai puternică ca noi, dacă noi vom ține laolaltă și ne vom însoți la lucrare împreună.

În unire, în însoțire stă puterea, ear' în desbinare slăbiciunea; un lucru ce nu-l poate face unul sau doi, îl pot isprăvi zece sau mai mulți, lucrând împreună. Și poetul nostru *Alexandri* ne spune aceasta atât de frumos, zicând:

Unde-i unul nu-i putere,
La nevoi și la durere;
Unde-s doi puterea crește
Și dușmanul nu sporește.

Adevă pe scurt, este de lipsă neîncungiată, ca să ne însoțim toți Românii, sat de sat și ținut de ținut laolaltă și astfel, cu puteri unite, să lucrăm în toate direcțiile pe terenul economic.

Eată cum și în ce direcții trebuie să lucrăm:

1. Să ne însoțim și să întemeiăm în scurtă vreme *bănci* mai mici peste tot locul; să nu fie bănci românești numai la orașe, ci și la sate. Bani ce-i agonișim să-i așezăm la aceste bănci, primind pentru ei interese, ear' când avem lipsă de împrumuturi, *nici unul din noi să nu ne împrumutăm dela străini, ci numai dela băncile noastre*. Dacă vom face așa, băncile române vor putea da banii cu percente (camete) mici, căci vor avea învîrtire mare de bani. Eată ce am câștiga prin însoțire pe terenul băncilor.

2. Să ne silim a ne crește meseriași din sinul nostru. Să nu ținem grapă numai la economia câmpului, ci să îmbrățoșem și *meseriile*. Dacă un părinte are mai mulți copii, să dea *cel puțin pe unul*, care are aplicare, *să învețe vre-un meșteșug*. Ear' de altă parte să spriginim numai pe meseriași noștri, *să lucrăm numai la Români*. În privința aceasta să nu cruțăm chiar și ostenală; dacă în vecini este bună-oară un rotar străin, ear' în a doua uliță dela noi șede rotarul român, să ne luăm ostenală și la Român să mergem. Și apoi

chiar dacă ne-ar greși vre-odată meseriașul român, să-i iertăm; căci oare meseriași străini nu ne greșesc și ne lucră rău de multe-ori?

3. Să spriginim *negoful* român; dacă avem în sat o boltă românească, să cumpărăm numai de aici toate cele de ce avem lipsă; asemenea să ne purtăm și cu neguțătorii dela orașe. Dacă neguțătorii români vor fi astfel spriginiți, sigur că ne vor putea da marfă bună și ieftină. În satele, unde nu avem neguțători, să ne căutăm unul, să-i făgăduim că-l vom sprigini și așa în curând nu va fi sat fără boltă românească.

4. Cu privire la lucrul câmpului este de neîncungiată lipsă să ne însoțim și să întemeiăm Reuniuni sau *insoțiri agricole*, cum este „Reuniunea română de agricultură” din comitatul Sibiului. Câte o reuniune de aceste ar trebui să avem în fiecare comitat, ear' prin sate *tovărășii agricole*, cum sunt în mai multe sate din comitatul Sibiului. Aceste toate sunt de lipsă, căci prin ele ne învățăm a lucra mai bine pământul, ne putem îmbunătăți soiul de vite, ne putem procura sămânțe, mașini și unelte pentru lucrul câmpului.

Aci, fiind vorba de pământ, mai însemn, că pământul ce-l avem să-l ținem și să-l grijim, ca ochii din cap, ear' dacă totuși siliți am fi să vindem pământ, să ne nisuim a-l vinde la Român și nu la străin. Cu cât vom fi stăpâni pe mai mult pământ, cu atât vom fi mai tari, după-cum zice și vorba înțeleaptă, că „a cui e pământul, a aceluia e și țeara”.

Aceste sunt direcțiile, în cari trebuie să lucrăm cu toții în însoțire. Acum le-am pomenit numai pe scurt, ear' în alți numeri voi scrie mai pe larg și deosebit despre fiecare. Dar' și până atunci zic că preoții, învățătorii și alți fruntași de pe la sate au datorința a pune la cale lucrările pomenite mai sus, în urma cărora mult bine să va revărsa asupra noastră.

Silvestru Moldovan.

Dela Reuniunea rom. de agric. din comitatul Sibiului.

Comitetul central al Reuniunii rom. de agricultură din comitatul Sibiului, în ședințele sale din 30 Noembrie și 31 Decembrie 1896 a luat următoarele hotărîri mai însemnate: S'au primit de membrii ordinari ai „Reuniunii” domnii: Silvestru Moldovan, redactor, Dr. Remus Roșca, director semina-rial, Iuliu Bardosy, insp. scol. pens. și Petru Moga, maestru franzelar, toți din Sibiuiu; Valeriu Milea, notar, Stefan Bratu, comerciant, Const. Oprean, econ. Ilie Floaș, comerc. și Petru Iuga, capelan, toți din Tilișca; Petru Drăghits, prim-pretor, Iuliu Crișan, inv., ambii din Săliște; Dionisie Iuga, notar în Rodu; comuna politică Veștem, Ioan N. Hașegan, cantor, Ioan Ant. Mărginean, vice-cantor, Ioan Popescu, inv. dirig. Ieronim Spornic, notar și Nicolae Veștemean, primar, toți din Veștem; comuna politică Fofeldea, Daniil R. Cordescu, profesor, Alexă Ciovică, econ., Pavel Ciogu, ec.,

toți din Fofeldea, Gustav de Bedens, prim-pretor, Ioan Aaron, econ., Ioan Popa, inv. și Ioan Gamea, econ., toți din Nocrich, Florian Bologa, paroch în Marpod, Ioan Miha, econ. în Cichindeal, Sim. Măniș, ec. în Chirpăr și Iosif Popa, ec. în Ilimbav. — Prim-pretorului P. Drăghits 'i-s'a votat mulțumită pentru înccsarea taxei de fl. 73 dela membrii Reuniunii cu locuința în comunele din cercul Săliștei. — Biroul a însărcinat cu încassarea taxelor dela membrii din comuna Apoldul inf. și sup. pe dl notar Ioan Măcelariu și din comuna Poplaca pe dl notar Aureliu Milea, ce-eace s'a luat la cunoștință. De asemenea s'a luat la cunoștință achitarea contului de fl. 5517 firmei Reschner pentru semințele distribuite în primăvară. — Raportul secretarului, că cu ocaziunea adunării generale s'a pus basă la înființarea unei tovărășii agricole, sub presi-diuul dlui notar pens. Stefan Milea în Tilișca, s'a luat cu plăcere la cunoștință; de aseme-nea s'a luat la cunoștință raportul despre ținerea unei întruniri agricole la 8/20 Dec. 1896 în comuna Veștem, la care au participat din centru pres. D. Comșa, secret. V. Tordășian, controlorul, E. Verzariu, membrul din comitet G. Bobeș și 5 alți membrii, aproape toți locuitorii comunei Veștem, cum și o delegațiune a locuitorilor români din Gușteriță în frunte cu învățătorul G. Stanese. La în-trunire a vorbit presidentul Comșa despre cul-tura fâștelor și a pomilor, ear' secre-tarul Tordășian despre însemnătatea tovără-șiilor agricole și a institutelor de credit ru-rale, sistem Raiffisen. S'a pus basă la în-ființarea unui institut de această natură la care s'au înscris vr'o 30 fruntași din Veștem. — La 27 Dec. 1896 n. s'a ținut în Fofeldea expoziție de vite de prăsilă, la care s'au împărțit 200 coroane în argint drept premii. Până la prezentarea raportului juriului — care se va publica și în foi — comitetul a luat la cunoștință, că pentru tauri s'au împărțit 1 premiu de 12 coroane, pentru tauri de bivoli un premiu de 6 cor.; pentru vaci un premiu de 14 cor., 1 de 12, 1 de 10, 1 de 8, 3 de câte 5 cor., 2 de câte 4 și 2 premii de câte 2 cor. Pentru bivolițe 2 premii de câte 4 cor. Pentru junci etc. 1 premiu de 14 cor., 1 de 10, 1 de 8 și 1 de 6 coroane. Pentru viței etc. 1 premiu de 8, 1 de 6 și 1 de 4 cor. Pentru vieri 1 premiu de 8, 2 de câte 5 și 1 de 3 cor. Pentru scroafe 1 premiu de 8, 1 de 6 și 3 de câte 4 cor. — În total 31 de premii în valoare de 200 cor. — De încheiere comitetul a statorit pentru 1897 următorul plan de lucrare: În primăvară se va împărți între membrii semință de trifoiu, napi, lufernă, cum și sēmēntă de cânepă italiană, apoi pădureți de meri, peri, pruni, cireși, per-seci, gutui și surcei nobili pentru altoit. — Membrii în Sibiel vor primi în cinste câte un altoi măr pētul care se va planta prin un trimis al comitetului în grădina fiecăruia. Se va ține în primăvară un curs de altoit pomi în comuna Cacova (lângă Săliște). — Întruniri agricole se vor ține după posibilitate în co-muna: Ludoșul-mare, Vale, Bendorf, Bradu, Laz, Aciliu, Sebeșul-inferior și Sibiiu suburb. infer. — Expoziția de vite anuală se va aran-gia în com. Boița. — Adunarea generală pen-tru 1896 se va ține în Săcădate. — În pri-măvară se va pune la dispoziția membrilor în mod gratuit mașina de sēmēnat a Reuniunii. — Se fac pași de lipsă pentru tipărirea lu-crării dlui R. Simu intitulată „Cartea stupă-silor săteni”. — Se va escrie concurs pentru distribuirea între membrii alor 2 vițele „Pinz-gau”. Direcțiunile tovărășiilor agricole și ale institutelor de credit să se recerce a raporta

comitetului despre activitatea din 1896 și să-și aștearnă rapoartele și socotelile la fo-rurile competente. — Reuniunea va înainta cereri pentru ajutoare bănești la direcțiunile institutului de credit și economii „Albina” în Sibiiu, la „Cassa de păstrare” în Săliște, la direcția Institutului „Brădetu” în Orlat „Se-beșana” în S. Sebes și „Mielul” în Poiana. — În primăvară se vor distribui 1—2 familii de galițe „Plymouth-Rocks”, cum și ouă de acest soi.

Lucru primejdios pentru vite.

Puțin se bagă de seamă la noi, cât de primejdios este pentru vite, dacă le ajunge în stomac (mațe) cuie sau alte bucăți de fer sau de drot etc. Prin aceasta vitele se bolnăvesc greu, ba de cele mai multe-ori, după o vreme oare-care, le vine și moartea.

Astfel de cuie sau bucăți de fer le pot înghiți vitele la pășune; bucățile de fer se duc la câmp cu gunoiul și de aceea trebuie să grijim, ca în gunoiu să nu se mestece cuie de fer. Cu deose-bire trebuie să avem grije de aceasta acolo, unde casele și grajdurile au aco-periș de șindilă; cuiele de șindilă es ușor din acoperiș și pot să cază în gunoiu.

Mai ușor însă pot vitele să înghiță bucăți sau cuie de fer iarna, cu nutre-țul ce-l dăm în iesle. De aceea trebuie să grijim, că în nutreț, ca și în gunoiu, să nu se amestece astfel de obiecte stri-căcioase.

Când se întâmplă, că o vită înghite un astfel de obiect, la început abia pu-tem să băgăm de seamă îmbolnăvirea. Numai după-ce bucata de fer pătrunde mai adânc în stomac, începe vita a-și pierde pofta de mâncare și nu rumegă, ceea-ce e un semn rău; vacile în ase-menea casuri nu mai dau lapte, decât foarte puțin.

Cercetând foalele vitei cu deamē-runtul și apăsându-l în deosebite locuri, ne putem încredința, că vita are în sto-mac vre-un astfel de obiect. Apoi cu cât trece vremea, cu atât mai rău li-se face vitelor. Ele au rēsuflu greu, când se scoală sau se culcă au dureri mari, încât gem de durere. Dacă le scoatem din grajd și le alungăm, merg încet și cu grije, gemēnd de durere și rēsuflând greu.

Cam aceste sânt semnele, cari ne arată, că vita a înghițit vre-un obiect de fer.

S'a întâmplat însă și casuri de acele, că vitele n'au dureri mari, dar' sânt vreme lungă bolnăvicioase și se uscă pe picioare.

În ori-ce cas este mare primejdie pentru vite, dacă înghit obiecte tari; nu este chip, ca să le mântuim, căci obiec-tul nu 'l putem depărta din stomac.

Boala aceasta se sfirșește cu moartea; împotriva ei nu este leac, ci singurul leac este grija bună, ca nutrețul să-l ținem în loc curat, să nu se amestece prin el cuie și alte obiecte.

De-ale casei.

Împotriva răgușelii. Se pune apă curată la foc, când fierbe se toarnă într'o oală și pe ea se pune cam o lingură de terpentin sub-țire. Atunci luăm hârtie curată, care o avem mai la mână înainte de a pune apa în oală, facem din ea pâlnie (tolcer), partea mai strămtă a acestui tolcer de hârtie o luăm în gură, ear' cea largă o punem pe oală, așa încât să nu iasă de pe pe lături aborul de terpentin. Așa tragem abur de acesta în grumazi.

Făcēnd aceasta de câteva ori pe zi ră-gușala va trece cu totul.

Spălarea flanelului alb. Flanelul (flai-nerul) alb se spală bine cu apă caldută, amescată cu spirt de amoniac. După-ce s'a curățit bine, se clătărește de mai multe-ori în apă curată.

Spirtul de amoniac (Amoniac-Geist, Amo-niac ssesz) se află în spițerii (apotece).

Știri economice.

Exportul de vite al Ungariei în 1896. Din datele, cari ne arată mișcarea negoțului de vite al Ungariei în anul trecut, se vede, că singur exportul (sau vinderea în afară de țeară) de cai s'a mărit, ear' exportul de vite cornute, oi și porci nu s'a ridicat. Exportul de cai s'a sporit din pricina, că sta-tul italian a cumpărat mai mulți cai de re-mândă, ca până acum. Galițe și ouă s'au esportat mai multe, ca în anul 1895, dar mai puține ca în anii de mai nainte; pricina e că esportul de galițe al Ungariei e amenințat de cel al Rusiei în Austria, Germania și în alte părți.

Vite și produse de vite s'au vëndut în afară în anul trecut cam în preț de 80—85 milioane fl. În 11. luni ale anului s'au es-portat, 172,614. boi, 7823 de tauri, 2042 vaci de prăsiu și 19,127 vaci de tăiat, 5804 bivoli, 235.668 de oi și capre, 240.005 de porci, și 36.181 de cai.

Industria de zăhar în România.

Zăharul se aducea mai nainte din străinătate în România, mai cu samă din Austro-Ungaria și Germania. Dar' pământul României e foarte bun pentru napi de zăhar și astfel industria de zăhar poate să ia în viitor nu avēnt îmbucurător. De câți-va ani este deja o fa-brică de zăhar în România, care însă nici pe de parte nu e îndestulitoare. Acum s'a făcut un consort pentru o nouă fabrică.

Tăbac din streinătate în Un-garia.

În Ungaria „fericită”, sub chiverniseala guvernelor „liberale” toate merg ca racul, — în-dărăpt. Așa e și cu prăsirea tăbacului, scăzēnd din an în an numărul acelora, cari prăsesc tăcac, precum și locurile sădite cu tăbac, ear' de altă parte esportul (în afară) scade și im-portul crește. Mai de mult se ducea din Un-garia tăbac în preț de 10—12 milioane fl. azi e aproape acelaș preț al tăbacului adus din străinătate ear' esportul a scăzut. Exportul de tăbac în 1895 a fost în preț de 2—3 mi-lioane fl. ear' cel din anul trecut de 3¹/₂ mi-lioane.

Societatea „Fortuna“ (pentru exploatarea minelor) care s'a întemeiat acum, având o mină în Buciumani, după-cum scriu foile ungurești, voește să cumpere mina vecină „Concordia“ și și-ar fi și asigurat dreptul de cumpărare asupra ei. „Concordia“ este o mină bogată în aur și e proprietatea mai multor Români Buciumani.

E întrebare, că e adevărată această știre, sau apoi se face cu „Concordia“ numai reclamă pentru „Fortuna“ pentru ca să se subscrie acțiunile emise acum de curând? În orice caz Buciumanii să bage bine de samă, să nu fie duși pe ghiată.

Expoziție și târg de tauri. La 28 Februarie 1896 va fi o expoziție de tauri în *Cristurul-săcuiesc*, făcută de „reuniunea agricolă“ din comit. Odorheiu; ear' în 1 Martie va fi un mare târg de tauri de prăsilă, tot acolo.

Producția aurului în Rusia. Din Petersburg se scrie, că din Siberia s'a adus acolo în zilele trecute 610 puzi de aur, cari fac aproape 10 mii de kgrame și prețul este 16 milioane, și 387,000 fl.

Această impregiurare ne arată, cât de mare este producția aurului în Rusia.

Recolta de vin în Franția. Direcțiunea de dări înderecete din Franția a socotit, că recolta vinului a fost în Franția în anul trecut de 44.656,000 de hectolitri, cu aproape 18 milioane de hectolitri mai mult ca în anul 1895. În Algeria s'a produs 4.050,000 de hectolitri, în Corsica 100,000 hectolitri. În total deci Franția a produs 49 milioane de hectolitri. După conținutul de alcool să împarte vinul astfel: 41,852,000 de hectolitri au avut conținut de alcool mai puțin de 11 grade; 1,457,000 de hectolitri au avut 11 grade și 1,247,000 hectolitri, cu mai mult de 11 grade. Prețul întregii recolte de vin al Franției se socotește la 1174 milioane de franci.

Din traista cu povețele.

— Răspunsuri. —

Vasilie M. în Ver. Atâtea rate trebuie să plătești câte polițe ai subscris? Credem că d-ta te-ai lăpăda de ei, dar' ei nu se lăpăda de d-ta. De ce nu vă asigurați la institutul „Transilvania“ din Sibiu, care e și românesc și cinstit, și nu face lucruri de astea? Luați-vă altcum un apărător că de nu, vi-se vinde moșia, și rămâneți numai cu — asigurarea!

D-sale George B. în Zam. Ne întrebă ce ai de făcut? Să plătești banii, ori să te înțelegi cu comitetul parochial ca să plătești datoria în rate. Altă mântuire nu este. Președintele comitetului a putut fi ales, pentru-că în biserică noastră nu sunt străini. Toți Românii cari țin la o lege, sunt frați. Altcum ne bucurăm, că și acum la bătrânețe ai „un glas organic, care înveselește biserică și poporul cu cântări pătrunzătoare de inimi“, — dar' vei înțelege și d-ta, că „glasul organic“ nu te scapă de datorii.

Abonentul nr. 8361. Dacă un avocat istet nu te poate scoate din încurcătura, cu atât mai puțin o putem face noi aceasta. Rămâi dar' pe lângă avocat; dacă se va putea face ceva, de sigur îți va face avocatul, deși

e greu să reparați un lucru pe care d-ta l-ai încălțat atât de rău. Ântău: ai greșit că nu ai legat cu nevasta contract de căsătorie. A doua: ai greșit că ai dat reversul acela pocit socrului d-tale. A treia: ai greșit că ducând marfa din prăvălia d-tale în prăvălia socrului, nu ai făcut nici un inventar despre ea. La martorii cei doi, nu te poți provoca, căci ei știu numai atâtea, că socrul și soacra d-tale ți-a promis întreaga avere, după moartea lor. Acesta e un fel de testament verbal, care n'are nici o valoare pentru-că doi martori nu sunt destui, ci trebuie patru. Cum vezi dară, atâtea greșeli ai făcut, încât cu greu se pot îndrepta. Mai bine ar fi să te împaci cu socrii și cu nevasta, și să regulezi apoi afacerea printr'un contract bine chibzuit, făcut de notarul public.

Abonentul Vas. L. în Besimbav. Nu poți face alta, decât să părăști prin avocat. Judecătoria va scoate apoi la iveală, că făcutu-s'a contractul pe cale dreaptă, ori ba? Dacă e contractul în rânduială, perdeți procesul și plățiți toate spesele; dacă nu e în rânduială, și e făcut pe ascuns, în bună înțelegere numai cu tutorul, câștigați procesul și pământul. Un lucru să-ți țineti în vedere: dacă atunci, când s'a făcut contractul, ați fost amândoi *minoreni*, a fost destulă subscrierea tutorului și întărirea sedriei orfanale, ca contractul să fie bun. Grijii dară să nu vă faceți cheltueli zădarnice. De aceea mai bine e să faceți următorul lucru: mergeți la cartea fonduară, și cereți să vi-se arete copia de pe contract, care se află acolo. Din copie puteți vedea de a trecut contractul prin sedria orfanală ori ba, puteți vedea și aceea că cine l-a iscălit, și cine au fost martori, ear' dela martori puteți auzi cum s'a întâmplat toată treaba.

D-sale Aron J. în B.-Cerbu. Dacă direcțiunea de finanțe ți-a detras dreptul de cărcănit, fă apelatie la judecătoria supremă administrativă din Budapesta, dar' nu vei ajunge nimica nici acolo, pentru-că detragerea s'a făcut de bună seamă la cererea comunei. Te ia cu buna pe lângă cei dela comună ca să-ți câștige ei dreptul de nou.

Abonament 553. Orașul Lugoj are tot dreptul să dea în arândă petrișul din Timiș, pentru-că apa Timișului, cât ține hotarul Lugojenilor e a lor. E greu nu-i vorba să mai și plățiți peatra ce o duceți pe drumurile țerii, dar' acesta e un lucru de care nu puteți scăpa. Faceți contract cu arândășul, ca să vă dea petrișul de lipsă pentru satul întreg, sau pentru mai multe sate, căci atunci îl căpătați mai ușor.

Abonentul 5304. Cultura hemeiului numai atunci se recomandă, dacă se poate face în mare căci în mic numai în grădini, cum voiti d-voastră, produce prea puțin și rodul nu vi'l cumpără nimeni. Fabrica cea mai mare în care se fac fereze, e *Ganz et Comp.* în Budapesta. În certele ce le aveți cu preotul pentru bir, nu ne amestecăm. Adresați-vă protopopului sau deadreptul Episcopului, care va săli pe preoți să facă *festanie*, pentru-că sunt datori să o facă.

Abonentul Dimit. T. în Gruin. Dacă se găsesc greșeli de forme în testament, testamentul se poate nimici și averea se va împărți în trei părți egale, între trei frați. Testamentul trebuie însă atacat pe cale judecătorească. Tebuie să începi proces în contra testamentului, și ca să o poți face aceasta trebuie să-ți iai un avocat.

Monografia comunei Răhău.

De

Nicolae Cărpinișan, paroch.

(Urmare.)

II. Descrierea comunei.

Comuna astăzi constă din trei strade mai mari (principale) de aproape trei ckm. lungi, cari merg paralel dela Nord spre Sud și sunt legate unele cu altele prin căi de comunicațiune, numite în limba poporului «hudiți» în cari case nu sunt. O stradă, numită a bisericei, e despărțită de celelalte două prin »Valea satului«, care în partea cea mai mare a anului e sacă și numai primăvara se umple de apă. Strada bisericei se întinde dela Nord spre Sud pe lângă Valea satului, pe un deal în sus, celelalte două deasupra văii pe un teritoriu cam piezis. Stradele sunt largi și regulate, ear' pe dinaintea porților mai $\frac{2}{3}$ m. sunt pardosite cu peatră pentru scurgerea regulată a apei de prin curți. Mai întâiu s'au pardosit stradele: din sus și cea din mijloc pe la anul 1882, ear' a bisericei în anul 1893. Pentru înfrumșetarea uliților primăria a dat în mai multe rînduri poruncă, ca oamenii să sădească arbori și pomi, dar rezultatul a fost slăbuț, parte că n'au știut cum să-și sădească în timpul creșterilor, parte că nu i-au știut feri și apăra de vite, de copii și de oameni rei, așa că astăzi abia poți vede aici colo câte unul.

Curțile, numite »heiuri« constau din trei părți: 1. casa cu curtea și cu clădirile economice, 2. grădina de pomi și 3. vie a cărei lungime e de 200—600 pași. Numărul caselor după numărarea din 1892 e de 456 ear' cu cărcăma din drumul țerei face 457; de atunci până astăzi s'au mai zidit printre ele 4 case noaue. Casele, zidite aproape toate de cărămidă și puțină peatră sunt coperite cu țigla, unele cu pae și sunt foarte puțin îmbrăcate în var.

Până pe la anul 1890 abia erau în comună 8 case cu câte două chilii de locuit, în 1894 numărul aceloră se urcă la 21; pe dinafară încep oamenii a îmbrăca cu var păreții și a-i vărui, coloarea ce li-o dau păreților e exclusiv albă.

Dintre clădiri mai însemnate sunt cele obștești (publice) precum: 1. *biserica*, 2. *școala* și ca un lucru vechiu istoric 3. »*Casa popi-sas*«. Căncelarie proprie comuna nu are.

1. *Biserica* e așezată afară din sat pe o colină, la partea ostică, cam în direcțiunea centrului comunei. În jurul bisericei se află cimiteriul, numit de locuitori progadie, în mărime de 1 jug. 652 □ st. 1) unde se așază spre odichnă cei mutați la vecinicie. Cimi-

1) După foaia catastrală.

teriu până la anul 1850 era încungiu-
rat cu zid de piatră; astăzi e bine
grijit și închis cu pălan, până la zidirea
bisericeii de azi era mai mic cel puțin
cu 600 □ st.

La cimiter și la biserică conduce
o cale îngustă, care în 1894 s'a par-
dosit cu peatră pe partea stângă în
lățime de 1½ st. pe spesele bisericeii
și ale comunei în părți egale.

Biserica veche, cu chramul sf. ev.
Luca, era așezată cam la 15 metri de-
parte dela turnul celei de azi spre apus;
era de lemn și coperită cu șise (prăș-
tilă). Scândurile acestei bisericeii s'au
vândut și întrebuințat la biserică de azi
din Căpâlna. 2)

(Va urma.)

SCRISORI.

Oameni harnici.

Saschis, în 8 Ianuarie st. v.

Domnule Redactor!

Înainte de aceasta cu 50 de ani, oră-
șelul Saschis era aproape curat săsesc, numai
ici-colea ca de leac se afla câte o căscioară
românească și câte un păstoriu la vitele Sa-
silor. Au clădit Sasii neste colibe anume pen-
tru păstorii români care și astăzi sunt în
ființă. Dar' după-cum e zicala: *Românul nu
piere ci se îmbărbătează*, desi înainte cu 50
ani nu cuteza un Român a lua plugul de
coarne, de groaza Sasului, căci îndată ce-l sim-
țiau dela oraș îl tăia, astăzi mulțumită si-
linței obștești, sunt peste o sută familii ro-
mâne, care încet cu încetul au cumpărat moșii
de-ale Sasilor, au devenit gazde, și comuna
e plină de meseriași români. Aci trebuie să
amintesc că dl preot *George Șoneriu* a stăruit
prin anii 1868—69 spre a îmbrățișa mese-
riile României.

Durere însă acum când și-a venit popo-
rul la cunoștință se știe alege binele din rău,
acum zic s'a deochiat domnul p. G. Șoneriu.

Eată o faptă a d-sale, care ne-a supă-
rat mult:

În seara de 27 și 28 Decembrie st. v.
anul trecut prin stăruința vrednicului învăță-
tor *Nicolau Lupu* și a tinărului *Zaharie Fleșer*
călă de tâmplar s'a îndemnat câțiva juni
români, meseriași și țerani a juca teatru în
folosul școlii, în sala școlii române din loc.
Comitetul parochial înțelegând buna pornire,
cu drag s'a învoit, fiind și școala săracă fără
nici un venit. Durere însă că părintele G.
Șoneriu s'au împotrivit zicând că la feciori nu
le este iertat a juca teatru în școală. Văzând
împotrivirea par. G. Șoneriu, junii români au
făcut pas la antemergătorii sasi; acestia le-au
dat voie să joace.

Părintele Șoner cu toate astea a pro-
testat, zicând că teatru în școală să face
peste voia dînsului.

Bravii tineri urmărind o faptă frumoasă,
în frunte cu comitetul parochial au luat răs-
pundere, că dacă se va strica ceva la școală
se deobligă se despăgubească școala și au reu-
șit tinerii, ceea-ce face onoare lor și susnumi-
tului învățător și calfei Z. Fleșer.

Seara de a doua fiind reduse taxele cu
10 cr, a venit la teatru și doamna preoteasă

cu două nepoate ale sale. E de însemnat că
inteligenta săsească din loc ne-a cercetat tea-
trul, ba și privitori din comună care au fost
în seara dintâiu, au venit și a doua seară,
de și-au dat denarul pentru scopul acela
sfânt. S'a jucat *Nașterea Domnului nostru
Isus Christos*, piesă teatrală în 4 acte de
Petru Băncilă, vre-o câteva declamațiuni, din-
tre care una a fost comică. S'a jucat călu-
șerul de 8 juni și alte jocuri frumoase. Au
întrat 33 fl. 30 cr. spese au fost 20 fl.
80 cr. Venit curat a fost 13 fl. cu care
s'a întemeiat un fond școlar. Oferte bene-
vole am avut dela domnul paroch *Zacharie
Ganea*, din Ferihaz 1 fl., dela domnul *Va-
sile Oltean* din loc 1 fl., pe care cale venim
a le mulțumi.

Un participant.

CRONICĂ.

Cu numărul de față al
„Foi Poporului“ încetăm de a mai
trimitte foaia aceluia, cari nu și-au
înnoit abonamentul.

Rugăm deci pe toți cetitorii
cari vreau să aibă foaia noastră,
să se grăbească cu trimiterea abo-
namentului, ca să nu fim siliți a
le întrerupe trimiterea foi.

N'avem loc. Prin hotărâre judecăto-
rească ni-s'a impus publicarea judecării din
fruntea foi. Luându-ni-se astfel o parte din
loc, cerem scuză corespondenților, că nu le
putem publica scrisorile trimise. Vor urma
în numărul viitor.

Înfrățire cu Sârbii. Coriștii români
din Nerău au avut frumosul plan, că la 7
Februarie st. nou se dee la frații Sârbi din
Ohichinda mare o petrecere, împreună cu
teatru și cântări. Petrecerea va avea loc în
hotelul lui Pon, hotel luminat cu lumină elec-
trică. Începutul la 8 ore seara. Locul I.
80 cr., II. 60 cr., III. 40 cr., galeria 20 cr.
La petrecere sunt invitați toți Români și
Sârbi din acele părți. — Bravii noștri Români
din Nerău sunt vrednici de toată lauda, pen-
tru frățeștile simțăminte dovedite față de
aliații noștri Sârbi.

Sperăm, că pilda aceasta frumoasă va
afla răsădit și în alte părți ale țerii, unde se
află Români și Sârbi.

Pentru nefericiții mehadicani.
„Tribuna“ publicase în nr. 139 din anul trecut un
apel de colectă pentru Mehadicani nefericiți
cu privilegiul groaznicului măcel, pe care nici
când nu-l vom uita. Români de pretutindeni
s'au grăbit a da cât au putut, spre a alina
nevoile acelor nefericiți. „Tribuna“ a jădănat
cu totul 492 fl. 35 cr., cari toți s'au împărțit
familiiilor celor dăpăstuiți. Ajutoarele au ve-
nit dela oameni din: A.-Boița, Turda, M.-
Oșoheiu, Câmpeni, Vêrșet, Oravița, Cristiori,
Caransebes, M.-Reghin, Recea, Galați, (Româ-
nia), Racovița, Malașinț, Trembovla (Bucovina),
Simand, Baurești, Râmnicul-Sărat (România),
Sibiu, Oradea-mare, Carei, Timișoara,
Bistrița, Nasna, Sublac, Șimleu, Viena,
Tarkasmező, Bicz, Grăfeuberg (Austria),
Sighisoara, Gurariului, Gleichenberg (Austria),
Năprade, Gy.-Vársád, Teiuș, Hațeg,
Brașov, Orsova, Güns, Gr.-Steinbach (Stiria),
Râmnicul-Vâlceii (România), Buzău (România),

Ploești (România), Hida, Fireș, S.-Mihai,
Almaș, Lăpuș, Brăila (România), și din Têr-
nova. Din Têrnova, comună din Bănat, au
dat ajutoare tot țerani, de aceea le'dăm aici și
numele. Ei sînt: Petru Gheju, colectant, Ianoși
Cercega, Rusalin Fara, Constantin Tempa, Ni-
colae Dalea, Treian Ghejiu, Ilie Ghejiu, Ioan
Voina, Constantin Dalea, II., Trandafir Butcu,
Trandafir Voina, și Iosif Ghejiu.

Din barbariile gendarmilor. Mai
când era pusesem la răvașul suferințelor nea-
mului nostru, două barbarii ale gendarmilor
ungurești, — și acum o nouă barbarie ni-se
vestește. La 24 Decembrie p. *Pantelimon Ri-
scuța* locuitor în *Rișculița*, cercul Crișului, a
avut o ceartă cu *Toader Draia*, din Tonatic.
Acesta, în drum spre casă, a intrat în casarma
de gendarmi din *Rișculița* și a pîrît pe *Riscuța*
gendarmului *Varga Arpád*. Voinicosul gendarm,
deși n'ar fi avut drept, a primit plângerea lui
Draia și cu gendarmi a adus pe *Riscuța* în-
aintea sa. După aceea fără a face vreo în-
trebare, s'a închis cu el într'o odaie și l-a
bătut atât de cumplit, încât bietul *Riscuța* a
căzut la pat, unde a zăcut până în 5 Ianua-
rie. Și poate-că barbarul gendarm l-ar fi și
omorât, dacă locuitorii satului, auzind strigă-
tele și vaetele celui bătut, n'ar fi alergat să-l
scape din mâinile sâlbaticului *Varga*. Neavînd
încredere la judecatorie, bătutul țeran s'a plîns
drept la ministrul treburilor din lăuntru, ridi-
când împotriva barbarului gendarm acuză de
călcarea datorințelor sale și de grea vătămăre
trupească. Sîntem curioși cum va judeca mi-
nistrul barbaria slujbașului său!

*Inspector de școle în comitatul
Sibiului* este numit dl. Dr. *Pintér Gábor*,
fost inspector în comitatul Tîrnavei-mici. Este
curios, că în această slujbă Sași din Sibiu
așteptau se fie numit un Sas. Asta e răsplată
Sașilor, pentru-că umiliți sînt din cale afară
față de stăpînirea ungurească, tot atât de
vrăjmașe lor, ca și nouă și fraților noștri Slo-
vaci și Sârbi!

Esșiți din temniță. Ni-se scrie din
Lugoj, că dintre Bocșenii întemnițați au fost
puși în libertate în ziua de anul-nou domnii:
Nic. Loga, Nicol. Bordânc și *Mateiu Figa*,
esșiți din temnița din Lugoj precum și domnii
Carol Jian și *Octavian Maniu*, esșiți din tem-
nița din Bocșa. La 22 Ianuarie n. au fost puși
în libertate domnii *Adrian Diaconovici, Du-
mitru Căzan* și *Constantin Părăian*. Toți
eliberații sînt sănătoși și veseli. Temnița nu
li-a înfrânt.

Protopopiatul Geoagiu II. În urma
retragerii în pensie a bătrînului protopop
Sabin Piso, s'a alăturat la protopopiatul *Ge-
oagiu I.* condus de protopopul *Vasile Pi-
poș*, din Hondol. De aici încolo acest proto-
popiat se va numi *Protopopiatul Geoagiului*.

Cas de moarte. Din Têrnova pri-
mim următoarele: În 30 Decembrie v. a în-
cetât din viață fca economului nostru frun-
taș *Ianăș Cuzma* cu numele „*Anuța*“, tocmai
în floarea vieții, numărînd abia 16 ani. Ră-
posata a fost fiică temătoare de Dumnezeu,
crescînd sub ascultarea părinților, iubită de
toți care au cunoscut-o pentru purtarea ei
bună. De aceea a și fost înmormîntată în 1
Ian. 1897, cu pompa cuvenită, luînd parte
la înmormîntare un public numeros.

Const. Tîmpa.

*) Povestite de preteasă Ana D. Munthiu,
citată și mai sus.

Petrecere în Seliște. »Reuniunea pompierilor voluntari« din Seliște va aranja la 31 Ianuarie n. 1897 în „sala școlii“ petrecere cu joc. Venitul curat este pentru fondul reuniunii. Începutul la 7^{1/2} ore seara. Oferte marimonioase se primesc cu mulțumită și se vor cuita pe cale publică.

Petrecere în Comăna-inferioară. Inteligența română din Comăna-inferioară invită la »Petrecerea de dans«, care va avea loc Duminecă în 31 Ianuarie n. c. în sala cancelariei comunale din loc. Începutul la 7 ore seara. Prețul intrării; de persoană 50 cr., de familie 1 fl. 20 cr. Venitul curat e destinat pentru amândouă școlile române din Comăna. Suprasolvirile se vor cuita publice.

Logodnă. Eugenia Maria Mircea din Cața și Patriciu Pinteș, cleric absolut din Sighișoara, logodiți.

Din temnița Oșorheiului. Junele român *Avram Ilieș* ne scrie din M.-Oșorhei, că în temnița de acolo este închis încă din 25 Septembrie anul trecut dl *Simeon Dandea* din Bucium-Sat, contabil și inspector de băi. Dl Dandea a fost osândit la 6 luni temniță ordinară pentru o vorbire românească ținută în hotelul din Abrud. Atât la pertractare, cât și în temnița dl Dandea s'a purtat bărbătește și ca adevărat Român. Despre purtarea sa din temniță, Junele A. Ilieș ne scrie între altele, că: de când a intrat între robi îl cinstesc fiindcă e ca un apostol între ei: le dă învățături, că dacă vor eși, cum trebuie să se poarte, cum să și apere drepturile, să se iubească, căci dacă vor pune umăr la umăr vor putea ajunge cu timpul la ceva lucru, căci cu cât dragostea și iubirea între noi va fi mai mare și mai strânsă, cu atât vor slăbi mai tare dușmanii nostri. Îi îndeamnă să îndrăgească școlile, să trimită băieții la școală, să meargă la biserică în toate Duminecele și sărbătorile și cum trebuie să asculte la serviciul dumnezeesc, la predicile preotului, învățătorului, cantorului ș. a. Ne mai scrie apoi, că dl Dandea a fost cercetat în prinsoare de mulți fruntași, atât din Oșorhei și giur, cât și din Abrud și Bucium, încheindu-și scrisoarea astfel: Ajute-i atotputernicul Dumnezeu ca să-și implinească osânda! Trăească nașterea și toți povățuitorii și conducătorii ei.

O osândă barbară-repețită. La 25 Septembrie n. anul trecut tribunalul din Alba-Iulia osândise pe 3 Români la pedepse grozave, pentru-că ar fi cântat »Deșteaptă-te Române« și doina lui Lucaciu. În urma recursului dat de avocatul apărător, *Rubin Patifa*, membru al comitetului național, tabla regească din Cluj a nimicit osândă și a ordonat nouă pertractare. Pertractarea aceasta a fost tot așa de revoltătoare, ca și cea dintâi și a'a sfârșit cu aceeași osândă. Au fost osândiți: *Ioan Morariu*, preot gr.-cat. din Poiana-Aiudului la un an și 1/2 temniță de stat și 300 fl. amendă; *Crucian Simu*, învățător în Ciufud (lângă Blaj) la un an temniță și 200 fl.; ear' *Ioan Simu*, tot din Ciufud, acum teolog de cursul III-lea în Blaj, la 6 luni temniță și 100 fl. Domnul *Rubin Patifa* a apelat împotriva hotărârii.

»Căldindarul Poporului« nu se mai află de vânzare la tipografia noastră. În așa scurtă vreme toate cele 6000 mii de călindare au trecut, dovedind astfel, că țeranii și cărturarii nostri pricep ce e bun și ales.

Chiverniseală ungureasă. Împotriva căpitanului de poliție din orașul ungueresc Eger s'a pornit deunăzile cercetare pentru o înșelătorie mai mare. În cursul cercetării s'a aflat, că din 1892 încoace primarul orașului n'a mai cercetat cassa, deci și împotriva lui s'a pornit cercetare. — Frumoasă chiverniseală, n'ai ce zice!

Prințul Rudolf trăiește. Prințre Ruteni e lătită povestea, că moștenitorul de tron Rudolf nu e mort, ci trăiește în Brazilia. De aceea a fugit însă de acasă, pentru-că un șerpe uriaș i-a luat locul și s'a pus să aducă sărăcie și alte necazuri în țeară. Împăratul a pus întreaga sa armată și toate tunurile ca să nimicească șerpele, dar' nu se poate, pentru-că șerpele e atât de tare încât poate să miște chiar pământul din loc.

Mamă cu 32 de copii. Nevasta unui lucrător cu numele *Helm* din comuna nemțescă Neulerchenfeld, a fost binecuvântată în rar chip cu copii. În 20 de ani ea a dat naștere la 32 de copii. În trei rânduri mama a născut gemeni, în 6 rânduri câte 3 copii, ear' în două rânduri câte 4 copii. Dintre copii 26 au fost fii, 6 fete. Toți s'au născut vii, dar' mare parte au murit în scurtă vreme. Dintre cei 32 de copii mai trăesc 10 fii și două fete.

Câne turbat. Din comuna Petrovselo (Bănat) se scrie, că: un câne turbat a intrat în curtea locuitoarei de acolo *Balogh* și s'a repezit asupra fiului acesteia, de 9 ani. Bietul băiat a fugit în oada, dar' n'a putut închide ușa și cânele a stăbătat și el în oada. Copilașul s'a urcat în virful cuptorului și de acolo striga după ajutor. Mama băiatului chiar atunci sosi acasă din vecini, când cânele făcea încercări ca să sară pe cuptor. Mama a început să strige și la s'rigătele ei se adunară mai mulți vecini, cari intrară în oada. *Varga* a fost primul, care a intrat și cânele imediat s'a repezit la dînsul, dar' *Varga* l'a prins de grumaz și nu l'a mai lăsat până ceiealți vecini nu l'au omorât cu pari și cu furci de fer. În vâlmășeala aceasta *Varga* a primit totuși o mușcătură de câne la braț și acum se află în institutul de turbați din Budapesta ca să se lecuiească.

Dragoste nu glumă! O cununie de tot curioasă s'a săvârșit nu de mult în orașul american Rockhouse din țeara Kentucky. Un anumit *Wilhelm Sexton* de 104 ani, și-a încredințat de soție pe văduva *Wilhelm Pratts* de 101 ani. După serviciul bisericesc »tinăra« părăce a făcut o preumblare cu trăsura la o zidire de trg, făcută înainte cu 83 de ani, ear' apoi s'a retras la locuința lor, care se află în casa pe care și-a zidit-o mirele acum 90 de ani.

Taina »profundului.« S'a întâmplat, că din Pesta transportau gendarmii 14 robi în temnița din *Veseprem*. La sosire i-au căutat că nau la ei ceva lucru neiertat, ba au căutat chiar și pitele ce le aveau la ei. După-cum s'a dovedit mai târziu: nu înzadar! Tâind pitele în două au aflat în ele *cușite, bricege, pile, raspor*, ba într'o pită au aflat chiar și *cerusă și hârtie de scris*. Toate aceste lucruri nu erau băgate în pită așa ca să fi făcut vre-o gaură, ci erau băgate încă în aluat și așa apoi au copt pitele, ceea-ce dovedește, că păsăroii mai au și păsăruice pe lângă ei.

R Î S.

Județul: »Dumneata ești pîrît că ai furat opt linguri de argint«.

Vinovatul: »Așa-i, Domnule, dar' mē temeam de moarte«.

Județul: »De ce moarte?«

Vinovatul: »Eram bolnav și doctorul mi-a zis, că dacă nu iau în toată ziua câte o lingură, atunci mor«.

Comunicată de *Petru Ghejiu*, june.

POSTA REDACȚIEI.

Dlul I. P. în Borza. Un proiect de statut pentru societatea de temperanță se va publica în curând în »Foaia Poporului«, anume se vor publica statutele societății pe temperanță din Babța (Sălagiu). Aceste statute sînt aprobate deja de ministrul.

Fără iscălitură în Herendești. Scrisori neiscălite, fără să știm numele celui ce le scrie, nu publicăm. Scrie-ne numele.

Gr. Leh. în J. Mulțumite; în nrii viitori.

Invitare de abonament.

»Foaia Poporului« este organul pentru popor al partidului național și va apăre de aici încolo *ilustrată*. În fiecare număr »Foaia Poporului« va aduce cel puțin câte un chip, uneori și mai multe; pe lângă aceea mai multe îmbunătățiri vom pune în redactarea ei.

Ne vom nisul, ca ea să fie un *steag de apărare al cauzei naționale*, un *prietin bun*, un *sfinic și povățuitor spre bine* al tuturor celor, cari o iau în casa lor.

Rugăm deci, pe toți cetitorii și iubitorii »Foi Poporului« să o aboneze și să o recomande spre abonare tuturor prietinelor și cunoscuților lor.

Prețul de abonament este:

Pentru Austro-Ungaria.

Pe un an întreg . 3 fl. (6 coroane)

Pe o jum. de an . 1 fl. 50 cr. (3 coroane).

Pentru România.

Pe un an întreg 15 lei

Pe o jumătate de an 7 lei 50 bani.

Pe mai puțin de o jumătate de an nu se primesc abonamente. Terminul de abonament se socotește dela începutul și dela mijlocul anului (1 Ianuarie și 1 Iulie st. v.)

Ne rugăm pentru trimiterea cât mai în grabă a abonamentelor, ca să putem trimite regulat foaia.

Trimiterea prețului de abonament ma ușor se face cu rambursă poștală, (Post-Anweisung, posta utalvány). Abonenții vechi să lipească pe rambursă fășia, în care le merge foaia, ear' cei noi să-și scrie curat și ceteț numele, satul și posta din urmă.

Totodată venim a înștiința, că ori-cine adună cel puțin 10 abonenți noi, va primi gratuit sau în cînste »Foaia Poporului«.

Cine câștigă mai mulți abonenți și are foaia abonată, poate să capete în cînste ori-ce cărți din librăria noastră.

Administrațiunea

»Foi Poporului«.

Pentru redacție și editură responsabil: *Ioan Morariu*.
Proprietar: Pentru »Tipografia« societate pe acțiuni: *V. H. Dressnandt*.

LOTERIE.

Tragerea din 23 Ianuarie n.

Timișoara: 23 79 20 64 34
Viena: 63 24 55 56 75

Tragerea din 27 Ianuarie n.

Brün: 46 38 70 74 4

Tirgurile din săptămâna viitoare după căl. vechiu.

Luni, 20 Ianuarie: Chirper, Crișul-săsesc (Deutsch-Kreuz), Păpăuș, Proștea-mare, Sângeorgiul-român (Comit. Bistrița-Năsăud), Teaca.

Marti, 21 Ianuarie: Barot, Egerhát.

Mercuri, 22 Ianuarie: Cătina, Ghiriș, Gherghio-Ditro (20 și 21 trg de vite), Nocrich (ziua premergătoare trg de vite), Șintereag (Somkerék), Tătărlane.

Vineri, 24 Ianuarie: Armeni, Gherla, Nadășul-săsesc.

Sâmbătă, 15 Ianuarie: Lăpușul-românesc, Măgheruș.

Călimdarul săptămânii.

Zilele	Călimdarul vechiu	Călimd. nou	Soarele
	Dum. Leproșilor gl. 3, sft. 3.	rês.	ap.
Dum.	19 Cuv. Macarie Egipt.	31 Petru Nol.	7 23 4 37
Luni	20 † C. M. P. Eutimiu	1 Ignat.	7 21 4 39
Marti	21 Cuv. Păr. Maxim	2 (†) Înt. D.	7 20 4 40
Merc.	22 S. Apost. Timoteiu	3 Blasiu	7 18 4 42
Joi	23 S. Mc. Clement	4 Veronica	7 16 4 44
Vineri	24 Cuv. Xenia	5 Agata	7 15 4 45
Sâmb.	25 † P. Grigorie Teol.	6 Dorotea	7 14 4 6

Nr. 42/1897.

Publicațiune de concurs.

Pentru ocuparea postului de notar în comuna Vale, cercul Seliștei, comitatul Sibiu, devenit vacant prin abdicere, deschid prin aceasta concurs.

Emolumentele postului de îndeplinit sunt:

400 fl. salariu, cuartir natural în casa comunei.

25 fl. pașal de călătorie

20 fl. pașal de lemne, și venitele pentru lucruri private statorite prin statut.

Notarul va primi și oficiul de matriculant de stat, pentru care e un onorar de 100 fl. asignat.

Provoc pe cei ce doresc a compete să-și înainteze cererile lor instruite în mod recerut până în 15 Februarie a. c. la mine.

Cunoștința limbii române să recere. Seliște, în 18 Ianuarie 1897.

Primpretorul cercual:

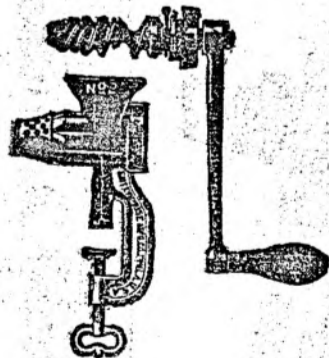
Dragits.

[491] 1-1

CAROL F. JICKELI, SIBIU,

[2827] 8- recomandă:

mașina de măcinat carnea galvanisată argintiu.

Constă numai din două părți, părțile de întregire nu sunt trebuincioase.

Părțile tăietoare se ascut de sine la întrebuințare.

Vinele se prelucră tot așa de mărunt ca carnea și fără osteneală mare. Curățirea mașinii urmează cu totul de sine, prin aruncarea unei bucăți de pâine în lăuntru.

Se capătă în patru mărimi:

Nr. 2 4 6 8

macină pro minută 1/2 1 2 3 chilograme.

Prețul fl. 3.40 4.60 5.60 7.90

„RACOTANA“

CASSĂ DE CREDIT ȘI DE ECONOMII ÎN ȘEICA-MARE.

Convocare.

Domnii acționari prin aceasta se invită conform §. 19 din statute la

I-a adunare generală ordinară

care se va ține în Șeica-mare, la 25 Februarie st. n. 1897, la 10 ore înainte de amiazi în școala română.

Obiectele:

1. Raportul direcțiunii, bilanțul anului 1896, raportul comitetului de supraveghiere și propunerile acestora.
2. Stabilirea bilanțului și distribuirea profitului curat.
3. Determinarea scopului, spre care este a se întrebuința suma provăzută în §. 52 lit. c. a statutelor.
4. Urcarea capitalului social.
5. Modificarea statutelor.
6. Regularea salarelor funcționarilor.
7. Alegerea cassarului devenit vacant prin demisiune și a unui jurisconsult.
8. Fixarea intereselor după depuneri și a marcelor de prezență.

Domnii acționari, care doresc a participa la adunarea generală, în sensul §. 22 al statutelor sunt rugați a-și depune acțiunile eventual dovezile de plenipotență la cassă până la 9 ore înainte de începerea adunării generale.

Șeica-mare, 21 Ianuarie 1897.

Direcțiunea.

[493] 1-2

I-a încheiere a conturilor cu 31 Decembrie 1896.

Contul bilanțului:

Active:		Pasive:	
Cassa în numerar	900 50	Capital social, 200 acții à 50 fl.	10000 —
Cambii excomptate	5065 —	Fondul de rezervă	4 21 —
Credite personale	16549 70	Depuneri spre fructificare	8019 15
Debitori	24 67	Creditori	2004 15
Spese de fondare	fl. 346.37	Reescompt.	755 —
după amortisare de	„ 69.37	Interese transitoare	913 19
Mobilier	fl. 282.31	Venitul transpus din 1895 fl. 116.98	
după amortisare de	„ 28.31	„ curat pe 1896 „ 841.40	958 38
	23070 87		23070 87

Contul de profituri și perderi:

Eșiri:		Venituri:	
Interese pentru depuneri spre fructificare	fl. 271.63	Venitul transpus din 1895	116 98
Interese pentru capitalul de acții	„ 420.68	Interese:	
Spese	46 26	„ dela cambii	fl. 155.77
Contribuțiuni	47 73	„ „ credite personale	„ 1,072.03
Amortisare din spese de fondare	fl. 69.37	„ „ depuneri proprii	„ 26,50
„ „ mobilier	„ 28.31	Provisiuni și competențe	471 08
Venitul curat	958 38		
	1842 36		1842 36

Șeica-mare, în 31 Decembrie 1896.

N. Racotia m. p.,
director executiv.

Vintilă m. p.,
membru al direct.

Varga m. p.,
membru al direct.

Subscrisul consiliu de inspecțiune am examinat conturile prezente și le-am aflat în deplină regulă.

Șeica-mare, 21 Ianuarie 1897.

Ioan Nartea.

Ioan Dordea.

Nicolae Vintilă.

Pluguri schimbătoare

fabricat propriu

după cel mai nou sistem, foarte ușoare și trainice se capătă la

Petru Maier, lăcătar

Reghinul-Săsesc, strada Schobel nr. 131.

La „Tipografia“, societate pe acțiuni din Sibiu se află de vânzare

**TABLOUL
CONDAMNAȚILOR POLITICI
PENTRU CAUSA ROMÂNĂ.**

Prețul 2 fl.

Nr. 41/1897.

Publicațiune de concurs.

Pentru ocuparea postului de vice-notar sistemizat din nou în comuna Gurariului, cercul Seliștei, comitatul Sibiu, deschid prin aceasta concurs.

Emolumentele postului de îndeplinit sânt:

350 fl. salar anual, 50 fl. bani de cuartir și jumătate din venitele laterale.

Vice-notariul va primi și oficiul de suplinitor a matriculantului de stat, pentru care e un onorar de 30 fl. asigurat.

Provoc pe acei-ce doresc a competi să-și înainteze cererile lor înscrise în mod recerut până în 15 Februarie a. c. la mine.

Cunoștința limbei române se recere. Seliște, în 18 Ianuarie 1897.

Primpretorul cercului:

[492] 1-1

Dragits.

Lanțul de oțel patentat „Goeppinger” cu zale fără fertură (neforostuite)

este conform constatării oficiale de 2—2½-ori mai tare decât lanțurile celelalte (cu zale forostuite), și poate să se întrebunțeze cu deplină siguranță cu câțiva numeri mai subțire, decum e posibil aceasta la lanțuri forostuite; prin aceasta se ajunge la o considerabilă ușurare de greutate.

Deci lanțul de oțel patentat este lanțul oel mai ieftin.

Lanțul acesta este făcut în diferite feluri și spre diferite scopuri; se află în deposit la

Carol F. Jickeli, Sibiu.

[2826] 7-25

Fabrică de casse.

Am onorul a aduce la cunoștința p. t. publicului, că am mărit atelierul meu și am arangiat o fabrică de casse.

Spre incredințare, că furnizez numai marfă bună și frumoasă, servească împregiurarea, că vând casse fabricate exclusiv numai de mine, și stă în voea fiecărui a se convinge cu prilegiul comenzilor în atelier despre bunătatea materialului și conștientiositatea executării.

Încredințând p. t. publicul pe deplin, că atât la cassele noue cât și la reparaturi și deschideri voi face cele mai ieftine prețuri și voi executa în cel mai conștientios mod toate comenzile, semnez în speranța unei clientele binevoitoare

[950] 43-

cu distinsă stimă

Gustav Moess,

strada Poplăcii-mare Nr. 8.

Comnelor bisericesti și politice li-se acordă și plățirea în rate.

Reparaturi în grabă, bine și ieftin.

Andrei Török

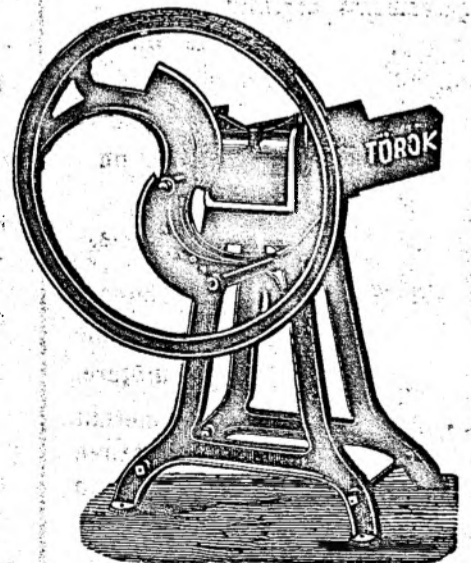
Fabrică de mașini agricole

recomandă stimaților domni economi fabricatele sale bine cunoscute în țeară și străinătate și de multe-ori premiate.

Tot felul de **pluguri** — pentru mersul ușor și bun al plugurilor mele dau garanță — **mașină de tăiat** de ale lui Haerling și în deosebite mărimi, **teascuri** pentru stoarcerea oleiului, mustului de struguri și de poame, toate de un sistem probat ca bun, **virtej** (gânel) pentru câte 1—4 cai, **mașine de îmblătit** (trierat) de mână, cu virtej, și cu vapori, mașini pentru alegerea grâului în 4 deosebite mărimi, mașină pentru desfacerea **cucuruzului**, **moară pentru păsat**, **pumpe** pentru afunzimi până la 20 metri, **mașini** de séménat și triere, grape și altele:

Mai departe eu port neguțatorie de fer cu un mare magazin de nicoave, foi, mașini pentru șiroafe și pentru găurirea ferului, tinichea (pleu) pentru coperișe, șindile, apoi tot felul de alte instrumente și unele de lipsă făurarilor și lăcătarilor, toate de cea mai bună calitate.

[314] 2-26

Întemeiată la anul 1857

Prețuri ieftine, serviciu solid.

Prețuri ieftine, serviciu solid.

Lista prețurilor ilustrată, gratis și franco.